

ONS O MEU PARAÍSO DE ONTE (XV) *UNHA DIFÍCIL COMPARACIÓN*

Por: Julio Santos Pena

Neste ano que acaba de rematar tiven a ledicia e a satisfacción de publicar o libro da miña vida que, baixo o título “Ons no meu corazón”, recompila a esencia de case a totalidade dos artigos que desde a saída á luz de “Aunios” vin publicando nas páxinas desta fermosa revista. Era o segundo libro da miña autoría escrito coa alma do mestre que, a pesar do paso dos anos, nunca esquecerá aquel seu primeiro destino docente nun medio dunha comunidade como a illeña, experiencia da que, os lectores asiduos desta revista, comparten comigo tan singulares lembranzas.

O libro foi presentado en Marín e tamén en Bueu no mes de Xullo e podo dicir que a acollida dos lectores foi, e segue sendo, moi enriquecedora para un humilde escritor coma min que só pretende contar, con sinxeleza e agarimo, as historias propias dunha vida que recolle outros modos de vivir que, con tanto balbordo de aparellos modernos e todo iso que se chaman “novas tecnoloxías”, as xentes de hoxe apenas poden comprender porque, nos últimos corenta anos, os cambios son tan substanciais que unicamente os poden apreciar os vellos que vivimos “outra vida”.

E, presentado o libro pensei que sería bo levar uns exemplares a mesma Illa para deixalos no complexo informativo/museístico que, con bo criterio, alí montaron unindo as dúas escolas xa fóra de servizo, e que servirán como un elemento máis de información ou de curiosidade para os que entren naquel espazo co desexo de coñecer máis de cerca o que foi e o que é Ons e a súa contorna. E alí quedaron os libros coa miña dedicatoria persoal o que me une mais, a unha distancia de medio século, á Illa do meu corazón.

Cos meus diante da que foi a nosa vivenda na Illa

Ata aquí todo fermoso porque fermoso foi ir aquel día acompañado da miña familia, muller (Lola no libro), fillos, netos, cuñados e sobriños que percorreron comigo moitas das paraxes que se refiren no libro para revivir as cousas que se contan nel, sorprendéndome de que a maioría deles, xa tiñan “vivas” as experiencias pola lectura previa.

Era o día 16 de agosto. Partimos de Bueu nun deses catamaráns que atravesan a Ría como lóstregos, nada comparable ao “troco-troco” do barco de Pancho, o “Azor”, que, alá polos anos setenta, nos levaba e nos traía, sen présa pero sen pausa, nas nosas viaxes daquela época que podían tardar como hora e media na travesía. A aquela estampa dos illáns de pé na cuberta do Azor, falando das cousas propias do traballo no mar; a aquela

“cómoda incomodidade” de vir sentado sobre os cabos de popa ou de proa; a aquela frecuente compañía de vacas ou becerros a bordo do “transatlántico” de Pancho, opoñíase o luxo propio dos catamaráns dos “Piratas do Nabia” con centos de cómodos asentos na cuberta ou baixo ela e un “puente” con capitán incluído que falaba polo tarabelo do altofalante para saudar e dar instrucións aos viaxeiros e ata con servizos onde poder aliviarse en caso de necesidade e espazos por onde os viaxeiros podían pasear de proa a popa na procura das mellores vistas da ría, mil veces recollidas na multitude de cámaras de teléfonos para seren enviadas no mesmo momento a centos de quilómetros con referencias escritas sobre a beleza vivida no momento. Difícil foi trasladar aos acompañantes a imaxe daqueles viaxes no Azor en semellantes barcos de hoxe.

E chegamos á Illa. No peirao, as primeiras fotografías do noso grupo co fondo de Curro ou de Area dos Cans e a Laxe do Crego, e as primeiras explicacións mirando un par de dornas varadas na area. Novo esforzo de reprodución porque nada que ver coa, noutro tempo, varada de tantas dornas que, entre todos, subíanse ata o seco de Curro para retiralas da furia do mar ata a madrugada seguinte, que eran de novo baixadas, para volver ao traballo diario. Facía falta un certo esforzo para explicar a diferenza que non era senón a esencia do valor do traballo daqueles esforzados mariñeiros da Illa cuxas economías dependían a cotío das súas pequenas embarcacións, remos e velas, na procura de polbos e centolas ou das pezas de tramallos para a pesca dos máis variados e sans peixes da ría.

E mentres me preguntaban isto ou aquilo, outros grupos de persoas chegaban incesantemente en barcos de todos os tamaños e procedencias, pasaban onda nós buscando xa acomodo nas casas de comidas ou enfiando as rutas das praias onde tostarse ao salgado sol de Ons que mantén a súa insospeitada forza. Centos de persoas de todas as idades nunha constante peregrinaxe subían pola costa de Curro ateigadas de cadeiras e bolsas de praia, ou “amochiladas” como se fosen á guerra do Callao, desembarcaban no peirao e ían enchendo a Illa de xeito imposible de imaxinar si non o presencias en directo. Pola tarde soubemos que, naquela data eran catro mil cincocentas as persoas que se atopaban alí e, con tal panorama foime tamén moi difícil explicarlle aos meus que, daquela, o “meu paraíso de onte”, Ons, era un remanso de paz a onde chegaban

media ducia de visitantes os domingos que non eran máis que persoas que practicaban a pesca deportiva nos seus barcos e subían ás tabernas para que lles preparasen un almuerzo mariñeiro como intermedio dunha xornada dedicada ao entretemento que máis lles gustaba, seguramente. Daquela bucólica imaxe da señora Lola, a vella da casa de Checho, estonando patacas tras o mostrador da tenda, aquilo pasou a un infernal entra e sae dos bares nos que os camareiros súan para poder atender aos vociferantes clientes que piden sen cesar, insistentemente, ser atendidos nas súas demandas de refrescos, viños, copas, cubalibres, xeados, e... que sei eu cantas cousas máis!, ademais de repetir un, outro e o de mais alá, a pregunta de que a que hora haberá mesa para poder comer, amosando gran desgusto porque “polo menos ata as catro da tarde...” e son as doce do mediodía!!!.

A ver como lles podía explicar aos meus, atentos todo o tempo ás miñas informacións, como daquela, hai case que medio século, a oferta gastronómica principal, reducíase a unha boa *pulpada*, a famosa tortilla de Ons, a caldeirada de maragota ou, o máis o máis, unhas nécoras ou algunha centola que algún mariñeiro da Illa sacara do mar no mesmo momento. Era imposible de explicar tal, ao ver as bandexas que chegaban ás mesas. Certo é que resiste o *pulpo* ao estilo local, como daquela, e a tortilla aínda que, será polos ovos, xa non é a mesma, pero os comensais piden arroces, empanadas, zamburiñas á prancha, salpicóns, bistés, churrascos, e qué sei eu!, semellante e variada oferta, como en calquera restaurante de “terra”, ou moito máis, iso si, servido con sorprendente axilidade para atender aos milleiros de persoas que se sentan a unhas mesas que rexistran varios recambios de clientes xa que, quen xanta alí, faino con celeridade porque interesa visitar a Illa antes de que o barco, que non espera, os chame para o embarque de retorno.

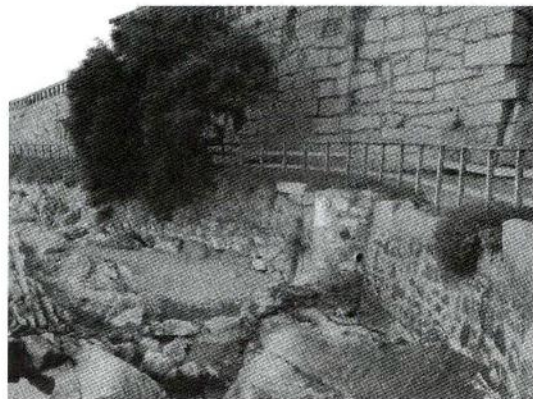
E pasamos un día completo alí no que non faltou o baño en Area dos Cans onde, pola tardiña, o mar empeñouse, como fai sempre que hai mareas vivas, en empuxar á xente cara arriba, reducindo para aqueles miles de almas a superficie de area onde deitarse ao sol con certa tranquilidade. Daquela, algúns do noso grupo preferiron subir ao Cucorno e abraíáronse da beleza da paisaxe que se apreciaba dende o Faro e ao longo do percorrido; outros tomaron rumbo a Pereiro pasando polo Canexol onde lles tiven que contar o episodio dramático do case afogamento de Carliños Reboiras naquela mañá de xullo no que foi salvado “in extremis” por dous médicos, dous “anxos” da garda que apareceron, sen saber cómo nin de onde, naquela mañá veraniega, e xa reunido todo o grupo, visitamos o museo das antigas escolas para facer entrega dos libros e, despois, a igrexa, onde se atopan expostos os santiños da Illa e entre eles, a imaxe da “Virxe Negra”, milagrosa ou non, que tamén ten o seu capítulo no “Ons do meu corazón”.

E chegou o momento do retorno. Había que embarcar para tomar rumbo a Bueu de novo e enfiamos o camiño do peirao. Desde arriba da costa mirábase unha multitude de xente que ocupaba a totalidade da superficie do espigón esperando cada grupo polo seu barco e embarcando a medida que os catamaráns ían atracando polo norte e por fortuna, a aquelas horas, coa marea chea para máis facilidade dos “navegantes” que se ían introducindo nos barcos axudados polas expertas tripulacións.

E outra vez vinme nun aperto porque nos tocou esperar ao inicio do peirao a quenda para ir avanzando cara ao embarque. Cheiraba que apestaba e decatámonos de que a razón de semellante miseria eran uns tubos procedentes dunha “disque” depuradora que instalaron os cerebros pensantes para traxinar os detritos das miles de persoas que un día si e outro tamén, visitan a Illa e ao longo do día fan as súas necesidades nos servizos dos bares xuntando todo iso ao que chega dos propios establecementos e de todo o que poda estar conectado a ese infernal aparello “sanitario” para ser botado ao mar alí mesmo, sen a menor consideración para a xente e, sobre todo, para o medio ambiente. Outra vez tiven que botar man de rebuscadas artes de expresión oral para convencer aos que me escoitaban que xa eran “dos nosos” e doutros que esperaban a mesma quenda, para explicarlles que, durante a nosa vida en Ons, case todos os domingos, Lola, a miña dona, facía o almuerzo cos produtos que eu recollía á man alí mesmo e no resto das pedras da contorna onde non faltaban ameixas, berberechos, mexillóns, camaróns e ata algún polbo que outro que me axudaban a coller algúns dos meus alumnos que gustaban de pasar as mañás ao meu carón para falar de cousas que na escola non se trataban. Teño a sospeita de que ningún dos que me escoitaron o relato podía crer que alí mesmo puidera haber noutro tempo semellante riqueza. A verdade é que, eu mesmo, afectado por semellante e denigrante cheirento espectáculo, xa non estaba moi seguro de que os meus recordos fosen moi reais.

Por fin embarcamos e o capitán puxo rumbo a Bueu. O catamarán rachaba a superficie mariña e a espuma partía en dous o espello da Ría que daquela xa amosaba un fermoso solpor digno de ser retratado polo mellor pintor do mundo. A estampa da Illa ao lonxe, retomou o seu verdadeiro sentido: As casas, os piñeiros, as corredoiras... Desde o mar non se apreciaba a presenza dos milleiros de “intrusos”. Volvín a sentir nostalgia

Decididamente, a pesar de todo, Ons está impreso para sempre no meu corazón.

Augas fecais en Ons.